

Målfrid
Neked is meg kell tanulni valamit!
Henrik
Én csak kérdezem...
Målfrid
És én csak válaszolok. Kérdezel, és válaszolok.
Nagyszerű, hogy kérdezel, de akkor választ is kapsz.
Vidar nem lehet köztünk, s ezen talán elgondolkodik. Talán rám is gondol...
Dávid
Mit mondtam? Kívánja!
Målfrid
A kő nem csak szép.
A kő kemény, ő a felszínen nem az, de a kő kemény.
A kő öreg.
A kő zúzni is tud, és minden kővé válik.
A kő zúzni is tud, de a követ is össze lehet törni...

ARNE LYGRE

ELT NÖK ÖRÖKRE

Félkövér betűtipussal a színpadi utasításokat, dőlt betűvel egy másik személy nevében elmodottakat szedtük.

ELKEZDŐDIK

Nő vagyok. Egyedül ebben a szobában. Ülök egy széken.

ÉN

Ez az én házam.

Itt lakom.

Itt élek.

Néha laktam máshol is, de már régóta ez a ház, ez a kert az otthonom. Cselekedeteim kiindulópontja. Itt alszom el esténként, itt ébredek fel reggel. Lezuhanyzom, készülődöm, közben iszom egy kávét, aztán reggelizem. S ha valami elintézni valóm, megbeszélésem akad, ezt a helyet hagyom el.

Itt voltam kisgyermek, majd ifjú, s felnőtt életem nagy része is itt zajlott.

Itt szerelmeskedem, itt sírok, és itt nevetek, ha valami vicceset látok, hallok vagy gon-

dolok. Ötvenedik születésnapomra ide gyűjtöttem össze azokat, akik fontosak nekem. Koccintottunk, sokat ittunk, néhányan táncoltak. Senki nem akarta, hogy vége legyen. Szerencsésnek mondhatom magam.

Van egy házam. Lehetőség és korlát. Időnként belegondolok, hogy mennyi élményt szalasztok el csak azért, mert nem mozdulok ki innen. Nem járok egzotikus tájakon, nem találkozom érdekes emberekkel, nem érnek új benyomások. Néha fojtogat az elmaradt élmények hiánya, máskor fűtyülök rá.

Mi többet akarhatnék a világtól?

Felállok. Magammal viszem a széket az ablakhoz.

Szeretek itt ülni, amikor egyedül vagyok. Nem különösebben szép a kilátás, de legalább a természetre nyílik. Néhány fa, bokor, virág.

És mások otthonai. Ház, ház után, végül néhány panelblokk sok-sok lakással.

Nem örültünk, amikor építeni kezdték. Tiltakoztunk, de talán nem elég hatásosan.

Mostanra megbarátkoztam a népes lakóteleppel.

Egy darabig csendben maradok. Felállok a székről. Eljövök az ablaktól.

Sokat gondolkodom az egyidejűségről. Mi történik másokkal éppen most? Míg én itt ülök egy széken, máshol is ül egy nő, és ő nem érzi olyan jól magát.

Én igen.

Maga elé néz. Az a másik nő. Azt hajtogatja, hogy erős. Erős vagyok, mondja egyre hangosabban.

Egyedül van a szobában. Teljesen egyedül.

Én is egyedül vagyok.

Az együttérzésre gondolok. Hajlamos vagyok az együttérzésre, gondolom, de ez nem igaz. Nem azért, mert én inkább hideg vagy cinikus vagy egyenesen gonosz volnék, hanem mert lehetetlen.

Talán sejthetek valamit abból, hogyan érzi magát egy másik ember, talán egy pillanatra úgy érezhetem, hogy értem, hogy szomorú vagyok amiatt, amit egy másik ember átél.

De az, hogy igazán beleéljem magam, az már nem megy.

Nem mindegy, hogy mennyire hozzám közeli emberről van szó. Szomorúságom mértéke nem lenne ugyanaz, ha egy idegen férfi balesetéről hallanék a hírekben, vagy ha a kedvesemről lenne szó. Ez természetes. Szeretem a férjemet, és mindenkinél jobban féltém. Izgulok, hogy ne essen semmi baja. Ugyanakkor, ha mégis történik vele valami, nem érteném meg, mit kell átélnie. Úgy igazán biztosan nem.

Úton van. A férjem. Minden rendben. Jól van. Kiegett ugyan az autója, de ő nem sérült meg. Hamarosan itt lesz.

Én jól vagyok.

Elképzelem, hogy az a másik nő lefekszik a padlóra. Csak az a szoba számít, amiben pillanatnyilag van. Erre gondol. Körülnéz, olyan részletekre figyel, amik eddig elkerültek a figyelmét. Az én világom, gondolja, és ténylegesen beleéli magát. A testét, mint egy tárgyat viszonyítja a plafonhoz, és a falakhoz. A behatároló térhez. És benne, ő maga.

Amit nem érthetek meg. Oda köti az élete. Most éppen oda. Csak oda.

Lefekszem a padlóra.

Nem kellene itt lennie, ebben a szobában. Nem tett semmi olyat, amiért ezt érdemelné.

És csak a körülmények, esetleg a véletlenek okán van ott, mert a sokaságból pont ő válsztódott ki. Rossz helyen volt.

Van egy szobám. Nem az egyetlen, nem is kicsi, és nem zárja le vasajtó.

Ő feláll. Egyedül vagyok, mondja. Ez az én erőm.

Felálllok a padlóról. Körbe megyek a falak mentén, mintha annak a másik nőnek a szobájában lennék. Csak akkora területet járok be itt, mintha ez is olyan kicsi lenne, mint az övé. Az ő hangján szólok:

Nem tudnak többet ártani, mint én magam.

Csak akkor adom fel, ha már elviselhetetlen.

Addig nem.

Volt egy gyermekem. Ha még élne, nem lennék ilyen erős.

A szemem fénye volt. Boldogságossá varázsolta a közönséges pillanatokat is. Egyszeriben nagyszerűvé vált a hétköznapi. Van egy fiam, gondoltam, mindennél fontosabb, és elfeledkeztem a valóságról, a nehézségekről.

Boldogságot éreztem.

Ezek azok a pillanatok, amik csak úgy felbukkannak. Lehetetlen nem rámosolyogni, és boldognak lenni. Boldog... gondolja az ember, mielőtt ez az érzés elillan, s megint olyan lesz, mint azelőtt. Ezen rövid pillanatok átélésére áhítunk, s akkor a megszo-
kottnál sűrűbben éltem meg őket.

Gyenge voltam.

Gyenge vagyok, ismételgeti a másik nő többször egymás után. Erős vagyok, mondom én hangosan.

Jól vagyok. Van férjem. Van egy barátnőm, s neki egy lánya. Majdnem egy család vagyunk.

Itt ez a ház.

Meglátogatnak.

Eddig nem történt velünk semmi különös.

EGY PILLANATTAL KÉSŐBB

Bejön a barátnőm. Böröndöt húz maga után. Leülünk.

ÉN

Ez itt a mi kis városunk.

BARÁTNŐM

Igen

ÉN

Itt jártak el az évek felettünk.

Jártunk másutt is, de ezt végleg sosem hagytuk el.

BARÁTNŐM

Jó volt itt nekünk, nem?

Nekem jó volt.

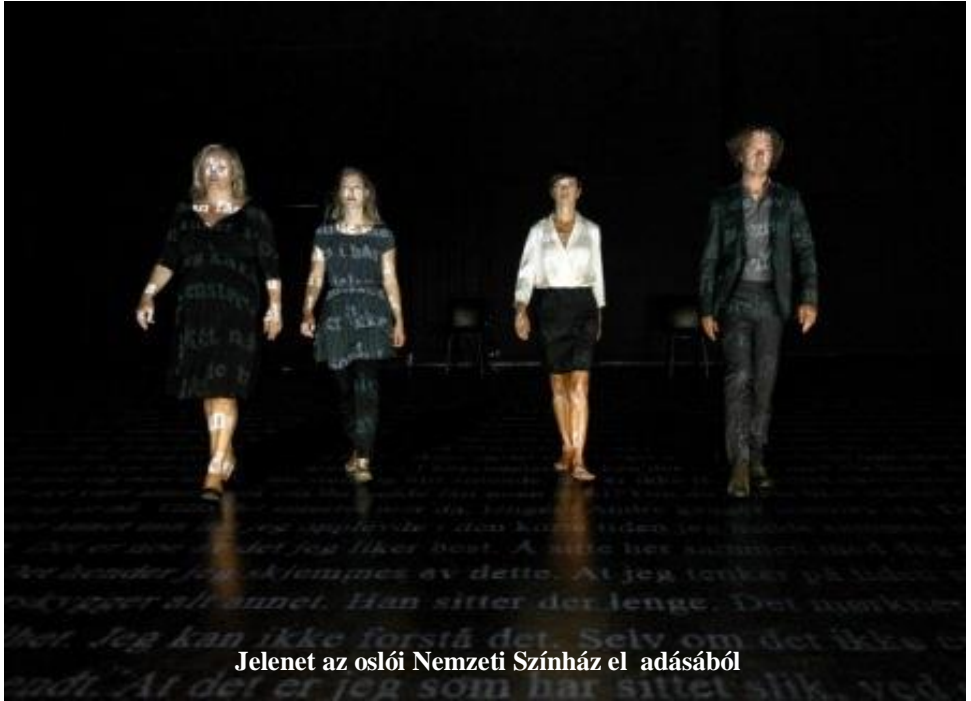
ÉN

Igen. Nekem is.

BARÁTNŐM

Neked a te házában. Nekem az enyémben.

ÉN

Jelenet az oslói Nemzeti Színház előadásából

A gyerekkori otthonomban.

BARÁTNŐM

Igen.

ÉN

És olyan közel. Szinte szomszédok voltunk.

BARÁTNŐM

Nem lábatlankodtam sokat...

ÉN

Nem.

BARÁTNŐM

Tényleg nem?

ÉN

Jó volt együtt.

BARÁTNŐM

Igen.

ÉN

A legjobbat akartam neked.

BARÁTNŐM

Én is.

ÉN

Vagyunk egymásnak.

BARÁTNŐM

Igen. Egymásnak. És van családjuk is. Neked férjed, nekem lányom.

ÉN

Együtt jönnek.

BARÁTNŐM

Megkérte a lányomat, hogy hozza el az irodából?

ÉN

Nem tudtam elérni.

De biztosan bent van még.

BARÁTNŐM

Tudja, hogy bemege a lányom érte?

ÉN

Nem tudtam értesíteni.

BARÁTNŐM

De...

ÉN

Együtt jönnek.

Biztos vagyok benne.

BARÁTNŐM

Hamarosan együtt leszünk megint.

ÉN

Igen, mi négyen.

BARÁTNŐM

Nem félek.

ÉN

Néha a rettegésre gondolok...

A saját félelmemre, és a másokéra...

...hogy meghatározza az életünket. Az, hogy mitől félünk és mitől nem.

BARÁTNŐM

Meghatározó?

ÉN

Nem az egyetlen, talán, de a leglényegesebb. A félelemhez való viszonyunk.

BARÁTNŐM

Van, aki semmitől sem fél.

ÉN

Az is egy félelem. Félni a félelemtől.

Fiatalon halnak meg. Hegyet másznak, kajakban vadvízen eveznek, magas szikláról vetik le magukat, hogy csak egy vékony selyemlepedő tartsa fenn őket a levegőben.

Fiatalon halnak meg. Nem félnek mindent kipróbálni. De meghalnak.

BARÁTNŐM

Te mitől félsz?

ÉN

A haláltól.

BARÁTNŐM

Mindenki fél a haláltól.

ÉN

Gondolod?

BARÁTNŐM

Nem hiszed?

ÉN

Nem tudom.

Én csak élni szeretnék.

BARÁTNŐM

Élsz!

ÉN

Igen

Itt ülünk. Élet ez is. Sokaknak ez elég is.

BARÁTNŐM

Férjed van. Nekem lányom.

Élünk.

ÉN

Igen. Még. Itt vagyunk.

Valahol máshol ül két nő. Barátnők, mint mi.

BARÁTNŐM

Mit csinálnak?

ÉN

Egy rendelőben vannak. Egyikük elkísérte a másikat. Az orvos elhagyja a szobát, rájuk csukja az ajtót.

BARÁTNŐM

Miért?

ÉN

Megkérték, hogy hagyja magukra őket. Lehetnének kicsit egyedül? Kérdezte az egyik.

Persze, válaszolta az orvos, és felállt a székéről. Később benéztek megint, mondta, miközben könnyedén megérintette a beteg vállát.

Egy pillanatra megállt a folyosón, hogy összeszedje magát. Azóta tartott ettől a beszélgetéstől, amióta megkapta az eredményt. De úgy érzi, jól oldotta meg a helyzetet. Túl vagyok rajta, gondolja magában.

BARÁTNŐM

Mióta?

ÉN

Néhány napja.

BARÁTNŐM

Mit csinált ezalatt a beteg nő?

ÉN

Mint korábban. Az eredmény tudta nélkül.

BARÁTNŐM

De sejtett valamit?

ÉN

Talán.

BARÁTNŐM

Nem hozza el a barátnőjét, ha nem sejt valami rosszat.

ÉN

Nem.

BARÁTNŐM

Mit csinálnak most?

ÉN

Az egészséges a barátnőjére néz. Nem tudja, hogy mit mondjon. Nem talál szavakat. S rájön, hogy jobb is szavak nélkül. Ez a csend ideje.

A beteg lehajtja a fejét. A saját ölet nézi. Az ott pihenő kezét.

Nem vagyok még olyan idős, hogy ilyen híreket kapjak, gondolja magában.

BARÁTNŐM

Annyira súlyos?

ÉN

Igen.

BARÁTNŐM

De legalább nincs egyedül.

ÉN

Egyedül szeretnék lenni, gondolja magában a beteg. Nem kellene még a barátnőmmel is bajlódnom.

BARÁTNŐM

Talán így van. Amikor az ember a saját haláláról kap hírt.

ÉN

Igen.

Azt hiszem, egyedüllétre van szükség. Mintha mások életének semmi köze nem lenne a saját valóságunkhoz.

BARÁTNŐM

Mi nem halunk meg.

Mi kitartunk egymás mellett.

ÉN

Nincs itt a férjem. S a te lányod sem jött még.

BARÁTNŐM

Mindjárt jönnek.

ÉN

A beteg nőnek is van gyereke.

Két fia. Szeretett volna többet, de a fiúk apjai elhagyták őket, így füstbe mentek a tervei.

A fiúk együtt járnak az iskolába. Közel egyidősek, és nem sejtik, hogy hamarosan árvák lesznek.

Azt sem tudhatják, hogy néhány hónap múlva két különböző helyre kerülnek. S mivel a apáik nincsenek jóban, alig látják majd egymást.

Amikor pedig már elég nagyok lesznek, hogy maguk határozzák meg, hogy kivel találkozzanak, nem tudják legyőzni az idegenség érzetét.

BARÁTNŐM

Ilyen fiatalon elveszteni anyát...

ÉN

Igen.

BARÁTNŐM

Tudom, milyen.

Sokáig hallgatunk. Később gyakran gondolok ezekre a pillanatokra. Amikor a barátnőm jut eszembe. Hogy ültünk csendben a szobámban. Mielőtt végleg elhagytuk.

BARÁTNŐM

Hogy én mitől félek?

ÉN

Mindig féltem a fájdalomtól.

Nem attól, amit már átéltem, hanem ami még jöhet.

S a magánytól. Félek a magánytól is.

Nem attól, amit már...

Illetve dehogynem.

Attól a magánytól félek, amit átéltem. Az akkori reakciómól.

BARÁTNŐM

Nem szeretek repülni.

ÉN

A halálról, a fájdalomról, a magányról beszélek, te pedig a repülésről?

BARÁTNŐM

A félelemről beszélünk. Nekem is vannak...

ÉN

Dehát a repüléstől félni?

BARÁTNŐM

Tudhatnád. Beszéltem már róla.

Visszatartott. Nem biztos, hogy most itt ülnék, ha többet repültem volna. Egészen más-hol is lehetnék. Szórakoznék valakivel vagy valakikkel, ott maradnék...

ÉN

Lehet, hogy most repülnünk kell.

BARÁTNŐM

Félek.

ÉN

Igen, ezúttal talán repülnünk kell.

BARÁTNŐM

Itt vagyunk egymásnak.

ÉN

A beteg nőnek senkije sincs.

BARÁTNŐM

Egyedül van, biztosan ezen jár az esze.

Itt ülünk, mintha az orvos szobájában lennénk. Én vagyok a beteg, a barátnőm az egészséges.

BARÁTNŐM

Nem tudom, hogy mit tehetnék érted.

ÉN

Nincs mit.

Az orvos pontosan megmondta. Csak fájdalomcsillapító a betegség utolsó fázisában.

Sajnos, mondta sajnálkozva.

BARÁTNŐM

Miért nem említetted?

ÉN

Mit mondhattam volna?

A szavak nem segítenek. A gondolatok sem. Bármit teszek/tennék, hiába.

BARÁTNŐM

Én itt vagyok.

Nem megyek sehova.

ÉN

Látom. Beszélgethetünk, hogy megvigasztalódj.

BARÁTNŐM

Én?

ÉN

Ha ez neked könnyebbség lesz, ha én már nem leszek.

Hogy úgy emlékezhetsz rám, hogy a segítségemre lehettél.

BARÁTNŐM

Időnként elviselhetetlen vagy.

ÉN

Igen.

BARÁTNŐM

De még nincs vége. Maradt egy kis időd.

Itt vagyok. Itt vagy. Gyermekeid otthon.

ÉN

Ne!

Nem tudok most rájuk gondolni.

BARÁTNŐM

A fiúkra?

ÉN

A gyermekeimre.

Az enyéimre.

Mit jelent ez a szó, ha már nem leszek?

BARÁTNŐM

Te mindig az édesanyjuk maradsz.

ÉN

Eltűnök.

BARÁTNŐM

Az orvos szerint hetek, talán hónapok vannak még hátra.

ÉN

Nem merek meghalni.

BARÁTNŐM

Tessék?

ÉN

Nem merek.

BARÁTNŐM

Itt vagyok melletted.

ÉN

Elmennél?

Magamra hagynál?

BARÁTNŐM

De...

ÉN

Tűnj már el!

Hagyj békén!

BARÁTNŐM

Elmegy. A beteg ott marad. Az orvos a pihenőszobában várakozik. Kávézik.

(Részlet az eltűnök örökre c. drámából, fordította Kovács katáng Ferenc)

ARNE LYGRE 1968-ban született Bergenben. 1998-ban debütált a *Mama, a férfiak, meg én* c. drámájával. Azóta hét darabot írt. Tizenkét nyelvre fordították műveit. Játsszották Dániában, Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Portugáliában, Braziliában. Ezt a drámáját Franciaországban mutatták be,

majd bekerült az oslói Ibsen Fesztivál 2012-es hivatalos programjába. 2011-ben már elnyerte vele egy norvég napilap szavazásán az Év kötete címet, és 2013-ban ezzel a drámával Ibsen-díjban részesült.

2013-ban, a Norvég Drámaszövetség 75. évfordulójára, a Henrik Ibsen óta eltelt időszak legjobb 15 drámája közé választották Lygre eme színpadi játékát.